

Săpăturile arheologice de la Sînmiclăuș Com. Șona jud. Alba

În cursul lunii septembrie 1979 au continuat cercetările arheologice în așezarea feudală timpurie din locul numit „Gruisor“. S-au executat două casete în puncte diferite, situate la circa 0,5 km depărtare unul de celălalt.

Secțiunea XX a fost trasată în punctul „Vadul lui Simbotin“, la cca 200 m nord de malul drept al Tîrnavei Mici, pe prima terasă a râului. În acest loc ușor înclinat spre sud-est și ferit de inundații, cu ocazia lucrărilor de afinare a solului executate în august 1979, a ieșit la iveală un altar funerar roman dedicat lui I.O.M.

Caseta (10×9 m) trasată pe locul descoperirii a permis dezvelirea fundației unei construcții romane amplasată pe panta amenajată prin nivelare. Edificiul, dispus cu axul lung al planului pe direcția ENE—VSV, are forma dreptunghiulară (4,50×4,30 m).

Fundația clădirii este lucrată din lespezi de gresie de diferite dimensiuni, fragmente de țigle și olane, dispuse sub forma unui zid fără mortar, gros de 40—50 cm. Din subconstrucții se mai păstrează latura de sud, lungă de 4,50 m, colțul dinspre SV pe lungimea de 90 cm și o porțiune din latura de ENE (1,80 m), răvășită pe o suprafață de 2,20×1,80 m. Talpa de NNV era așezată direct pe solul amenajat sub forma unei trepte de argilă curățată.

În partea centrală a construcției semnalăm o îngrămădire de pietre, unele de dimensiuni mari (50×24×9 cm), așezate la adâncimi cuprinse între 13—90 cm, care formau probabil fundația peretelui despărțitor. Din această zonă provine altarul funerar, care era culcat pe direcția N—S.

Clădirea cu fundația de piatră și scheletul de lemn avea acoperișul făcut din țigle și olane, fiind prevăzută cu intrarea pe latura sud-estică.

Inventarul locuinței cuprinde bucăți de țigle și olane căzute din acoperișul construcției, puține fragmente ceramice roșii și ce-

nușii, cu pasta fină sau zgrunțuroasă, un fragment de sticlă, resturi dintr-un obiect lucrat din tablă de bronz (?), un frecător cilindric, două lespezi de gresie cu conturul neregulat, prevăzute pe o față cu o cavitate, care puteau servi ca pietre de rîșniță, valve de scoici (*Unio* sp.) și oase menajere de animale (bovine, porcine, ovine, canine etc.).

În profilul peretelui de est al casetei s-a conturat un bordei surprins parțial și în suprafață, prevăzut în colțul de nord-vest cu o groapă de stilp. Construcției îi aparțin câteva fragmente de cărămizi și țigle provenite din pămîntul de umplutură și este probabil o anexă a locuinței de suprafață.

Sub nivelul roman, la adîncimea de 1—2 m, s-au identificat resturi de locuire aparținătoare culturii Coțofeni (fig. 1), în colțul de nord al secțiunii s-a dezvelit vatra unei locuințe (bordei) hallstattiene, iar din stratul vegetal provin câteva fragmente ceramice feudale timpurii (secolul al XII-lea).

Clădirea cu fundația de piatră și bordeiul utilizat probabil ca anexă aparțin unei noi așezări romane, identificată prin periegeze pe o suprafață de circa 0,5 ha, pe malul drept al Tîrnavei Mici, în hotarul dintre satele Biia și Sînmiclăuș. Urmele de arsură păstrate pe pietrele din fundația locuinței dezvelite pledează pentru dispariția bruscă a așezării în urma unui incendiu, care a determinat retragerea locuitorilor în altă parte.

A doua secțiune (XXI) cu dimensiunile de 14×2 m, amplasată în partea de nord-est a dîlmei „Gruisor“ se află la 2,60 m de malul stîng al râului Tîrnava Mică, lângă secțiunea I/1973. Orientată pe direcția N—S, paralel cu marginea malului, secțiunea avea menirea să precizeze limita nordică a cimitirului prefeudal și să dezvelească cuptorul vizibil în acest loc prin numeroase bucăți de chirpici scoase pe arătură de fierul plugului. Secțiunea lătită prin două șanțuri laterale a devenit o casetă cu conturul neregulat,

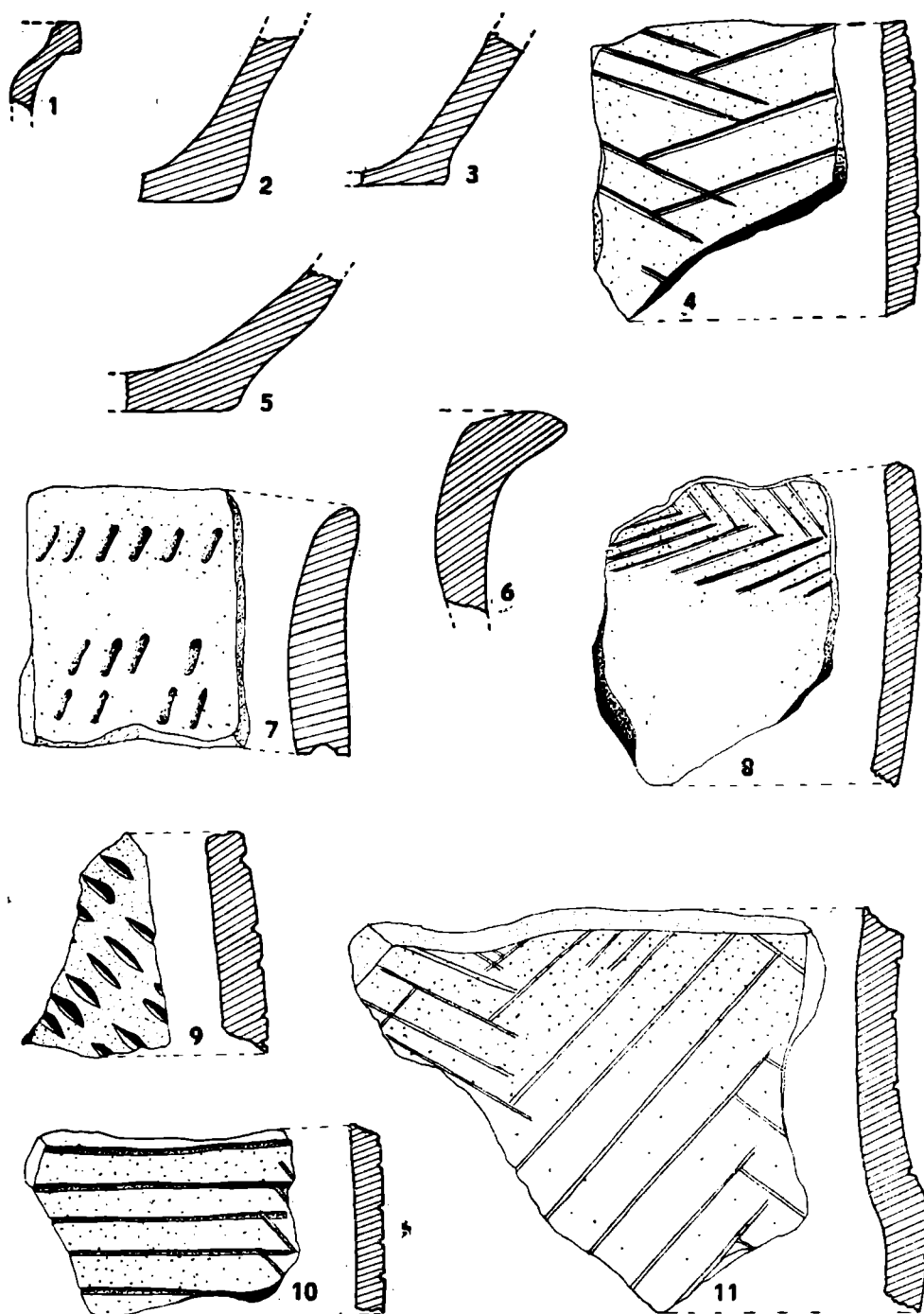

Fig. 1. Sinmiclăuș-„Vadul lui Simbotin“. 1 fragment ceramic din secolul al XII-lea; 2—11 fragmente ceramice Coțofeni.

adîncită pînă la 48 cm în jumătatea nordică și 80 cm în cea opusă.

Stratigrafia simplă constă din humusul vegetal care suprapune stratul argilos brun-gălbui format din depuneri aluvionare și fosile terțiare (valve de scoici *Unio* sp.). Stratul de la bază este un nisip cuarțos fin, sedimentat în unele locuri începînd de la adîncimea de 66 cm.

Adîncirea casei a permis dezvelirea întregului cuptor săpat în lutul argilos-marnos pînă la adîncimea de 84 cm. Forma sa este dreptunghiulară (6,50×3,10 m), avînd axul lung orientat pe direcția ESE—VNV. Lungă de 3,10 m, latura de S—E are peretele roșu gros de 11—16 cm, însoțit în exterior de o dungă de pămînt maroniu ars progresiv, care atinge uneori lățimea de 14 cm. Peretele să-

pat cu hîrlețul prezintă pe fața exterioară fețe tăiate în lutul moale. Laturile de nord și sud cu pereții arși puternic cărămiziu însoțite la exterior de o dungă paralelă brun-maronie, după cca 2 m se arcuiesc spre interior sub forma unui umăr proeminent.

Cuptorul este format din două corpuri alungite dispuse paralel, despărțite de un prag cruțat în lutul viu, lat de 60 cm și înalt de 39 cm. Ambele corpuri, lungi de 3,50 m respectiv 3,65 m, pornesc din peretele de SE și au extremitățile de NV ovale. Ele se compun din cîte 2 camere de ardere despărțite prin cîte un perete transversal ars la roșu, cruțat în pămîntul marnos și gros de 15 cm, prevăzut cu un orificiu de comunicație.

Primele două încăperi au forma dreptunghiulară (1,55×0,95 m) comunicînd între ele prin două orificii late de 20 cm și înalte de 6 cm. Încăperea dinspre SE era prevăzută cu o deschidere lată de 80 cm și înaltă de 25 cm folosită ca gură de alimentare. Pereții camerelor de ardere pe latura de SE sînt săpați vertical în pămînt și păstrează 40—50 cm din înălțime, în timp ce pereții laterali se arcuiesc spre interior. Celelalte două camere de ardere sînt alungite (1,70 m) cu capetele de NV late de 70—76 cm și respectiv 55 cm, și nu comunică între ele, după cum ne indică lățimea mare a pragului despărțitor (fig. 2).

Vetrele celor patru camere de ardere, cu fundul lipit cu argilă arsă negru-marونی și făcute, se păstrează sub forma unei cruste alveolat-concave, cu profilul arcuit și marginile ridicate. Ele conțin multă cenușă și cărbune așezate într-un strat gros de 4—7 cm, amestecat uneori cu bucăți de cărămidă.

Cupola celor două încăperi dinspre NV avea formă semicilindrică fiind confecționată din lut argilos amestecat cu bucăți de cărămidă spartă intenționat pentru menținerea căldurii, prăbușită ulterior pe vatră. Partea superioară a camerelor de ardere dinspre SE era formată dintr-un grătar de forma unei platforme de lut gros, de 6 cm, din care s-au păstrat porțiuni mari în partea centrală a jumătății dinspre NE. Grătarul constituie baza unei cupole calotice confecționată din lut, care acoperea ambele camere de ardere. Ridicată deasupra solului, cupola cuptorului a fost distrusă de plug.

Inventatorul secțiunii este sărac. Urmele arheologice răzlete apărute în stratul subțire de humus vegetal constau din două fragmente ceramice roșii din epoca romană (primele vestigii romane descoperite în punctul „Gruisor”) și o margine de căldărușă de lut. În interiorul cuptorului, pe vatra camerei de ardere dinspre NE s-a aflat o margine de oală, iar pe vetrele corpului dinspre SE s-au găsit un fragment din peretele unei oale și resturi de molari din maxilarul unui bovid. Unele elemente (pasta, tehnica, culoarea, profilatura, ornamentația etc.) caracteristice ceramicii descoperite în cuptor și în casetă (fragmente de oală și o margine de căldărușă) pledează pentru datarea acestui complex în secolul al XII-lea.

Cuptorul cu o construcție și un plan original păstrează partea inferioară cruțată în pămînt și era destinat arderii vaselor de lut, utilizate în așezarea feudală timpurie din „Gruisor”. El era adăpostit de o construcție cu scheletul și acoperișul de lemn, sprijinită foarte probabil pe 4 stâlpi dispuși în colțuri. Avînd partea inferioară executată în pămînt, posedă în jur, mai ales în zona gurilor de alimentare, cîte un spațiu (culoar) săpat în pămînt, necesar aprovizionării cu combustibil a camerelor de ardere (aflate sub nivelul actual de călcare al solului) pentru buna funcționare a cuptorului de ars oale.

Prin urmare, secțiunea XXI, prin lipsa mormintelor în acest punct, demonstrează că marginea nordică a necropolei prefeudale nu ajungea pînă în zona cercetată și a permis dezvelirea unui cuptor de ars oale, care prin planul și construcția sa este un complex original, mai puțin cunoscut în așezările feudale timpurii din Transilvania.

În concluzie, cercetările arheologice efectuate în campania din 1979 la Sînmiclăuș au dezvelit fundația unei clădiri romane aparținătoare așezării rurale identificată în punctul „Vadul lui Simbotin”, pe malul drept al Tîrnavei Mici. De asemenea, caseta executată pe malul stîng al riului, în punctul „Gruisor”, prin dezvelirea unui cuptor de ars oale, a adus noi precizări asupra provenienței ceramicii din așezarea existentă în acest loc, contribuind la cunoașterea olăriei utilizate de populația românească, care locuia în bazinul inferior al Tîrnavei Mici la începutul mileniului nostru.

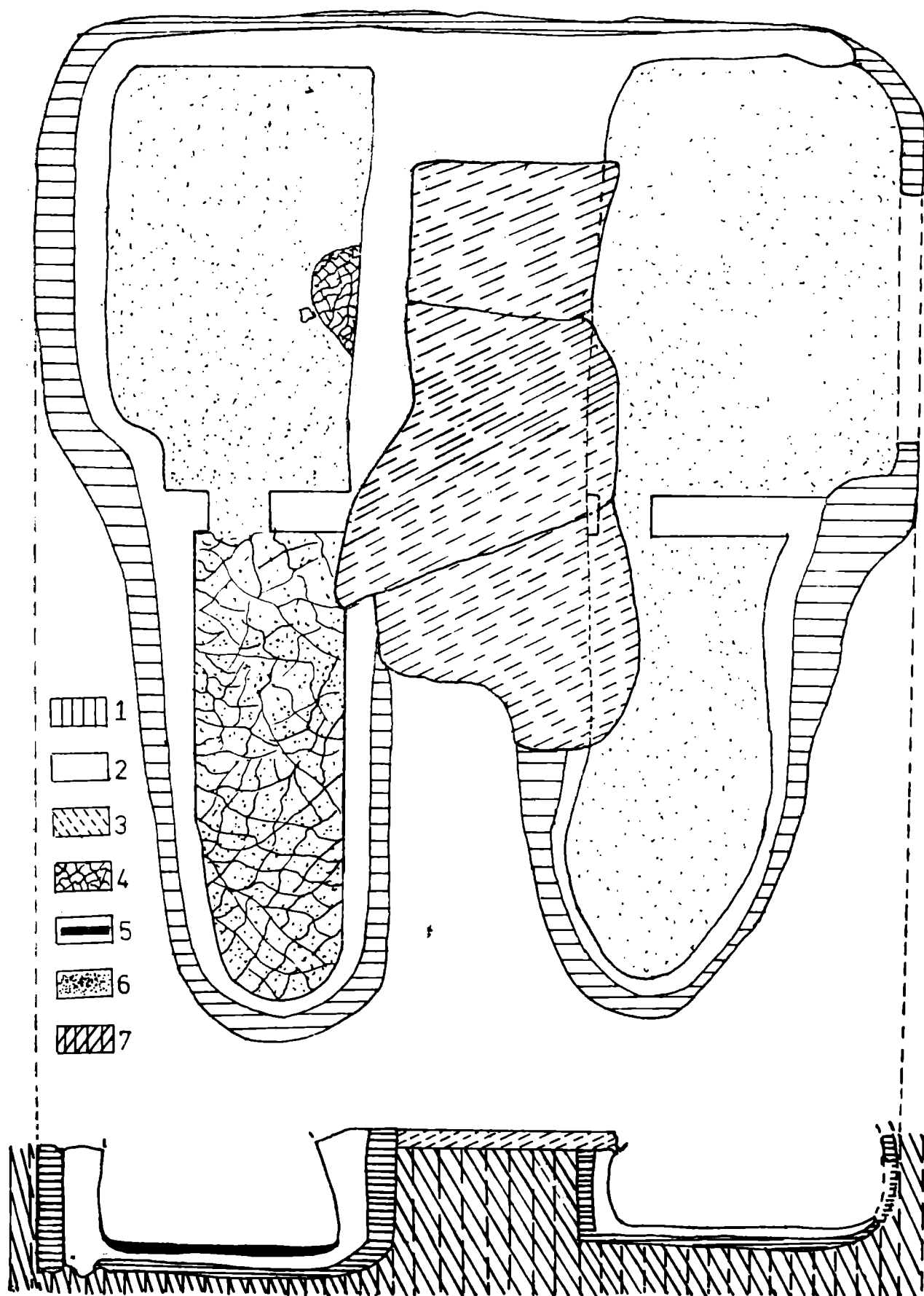

Fig. 2. Sînmiclăuș — „Vadul lui Sîmbotin“. Cuptor de ars oale (secolul al XII-lea)

LES FOUILLES ARCHÉOLOGIQUES DE SÎNMICLAȘ (COMM. DE ȘONA. DÉP. D'ALBA)

RÉSUMÉ

Au cours de la campagne de 1979, deux cassettes ont été fouillées. La première (S XX), au lieu-dit „Vadul lui Simbotin“, mesurant 10×9 m, a mis au jour une construction romaine rectangulaire, de 4,50×4,30 m, aux fondations de pierre, d'où on a recueilli des fragments de tuiles, de tuiles creuses, de céramique et d'ossements d'animaux ; la découverte fait partie d'un grand établissement romain situé dans cette zone. À sa base on a identifié des vestiges d'habitat appartenant à la culture de Coțofeni.

La seconde cassette (S XXI) a été exécutée au lieu-dit „Grușor“, sur 14×2 m. On y a mis au jour un four de poterie formé de deux corps pa-

rallèles, longs de respectivement 3,50 et 3,65 m, séparés par un seuil réservé dans le sol. Chaque compartiment est divisé en deux par une paroi transversale réservée dans le sol, pourvue d'un orifice de communication.

Les fours ont reçu un enduit d'argile ; les voûtes, de forme demi-cylindrique, étaient en terre glaise mêlée de fragments de briques.

Le mobilier, formé de fragments céramiques, assigne le four au XIIe siècle, dans le cadre de l'établissement fortifié de Sînmiclăș.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. Sînmiclăș — „Vadul lui Simbotin“. 1 fragment céramique du XIIe siècle 2—11 fragments céramiques de la culture de Coțofeni ;

Fig. 2. Sînmiclăș — „Grușor“. Four de poterie du XIIe siècle.